

Samlaren

Tidskrift för forskning om
svensk och annan nordisk litteratur
Årgång 136 2015

I distribution:
Swedish Science Press

Svenska Litteratursällskapet

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Berkeley: Linda Rugg

Göteborg: Lisbeth Larsson

Köpenhamn: Johnny Kondrup

Lund: Erik Hedling, Eva Hættner Aurelius

München: Annegret Heitmann

Oslo: Elisabeth Oxfeldt

Stockholm: Anders Cullhed, Anders Olsson, Boel Westin

Tartu: Daniel Sävborg

Uppsala: Torsten Pettersson, Johan Svedjedal

Zürich: Klaus Müller-Wille

Åbo: Claes Ahlund

Redaktörer: Jon Viklund (uppsatser) och Andreas Hedberg (recensioner)

Biträdande redaktör: Ljubica Miočević

Inlagans typografi: Anders Svedin

Utgiven med stöd av

Svenska Akademien och Vetenskapsrådet

Bidrag till *Samlaren* insändes digitalt i ordbehandlingsprogrammet Word till info@svelitt.se. Konsultera skribentinstruktionerna på sällskapets hemsida innan du skickar in. Sista inlämningsdatum för uppsatser till nästa årgång av *Samlaren* är 15 juni 2016 och för recensioner 1 september 2016. *Samlaren* publiceras även digitalt, varför den som sänder in material till *Samlaren* därmed anses medge digital publicering. Den digitala utgåvan nås på: <http://www.svelitt.se/samlaren/index.html>. Sällskapet avser att kontinuerligt tillgängliggöra även äldre årgångar av tidskriften.

Svenska Litteratursällskapet tackar de personer som under det senaste året ställt sig till förfogande som bedömare av inkomna manuskript.

Svenska Litteratursällskapet PG: 5367–8.

Svenska Litteratursällskapets hemsida kan nås via adressen www.svelitt.se.

ISBN 978–91–87666–35–3

ISSN 0348–6133

Printed in Lithuania by
Balto print, Vilnius 2016

Recensioner av doktorsavhandlingar

Anna Biström, *Att göra äkthet. Skapandet av "Eva Dahlgren" i pressens rockjournalistik och i Dahlgrens rocktexter åren 1980–2000*. Helsingfors universitet. Helsingfors 2015.

En mängd aspekter är relevanta för att förstå en konstnär som använder text- och musikskapandet, kroppen och scenen i sin verksamhet. Utöver texterna och musiken kan bilden av den offentliga figuren studeras i scenframträdanden, marknadsföring, tidningsartiklar, intervjuer och nätpublicerade kommentarer. I doktorsavhandlingen *Att göra äkthet. Skapandet av "Eva Dahlgren" i pressens rockjournalistik och i Dahlgrens rocktexter åren 1980–2000* undersöker Anna Biström hur den svenska artisten konstrueras som rocktextförfattare, musiker och medial gestalt. Ett huvudsyfte är att analysera hur Dahlgren skapas eller "görs" i sammansmältningen av textuella och mediala dimensioner. Materialet utgörs av Eva Dahlgrens egna rocktexter och av svensk och finlandssvensk rockjournalistik. Äkthet och autenticitet är bärande element i bilden och överhuvudtaget i uppfattningen om de rockartister som själva ser sig och av kritiken definieras som allvarligt syftande konstnärer.

För att skapa en hanterlig undersökning har Biström valt att begränsa sig till skrivna texter. Materialet omfattar tio rocktexter med Eva Dahlgren som textförfattare och kompositör samt 73 artiklar ur svensk och finlandssvensk press om artisten och rockscenen under 1900-talets två sista decennier. Metoden är tematisk och kontextuell analys. Dahlgrens rocktexter existerar i en mångfald versioner som tryckta texter på skivomslag eller i bokform, på cd-skivor eller i inspelade musikvideor eller liveframträdanden, och Anna Biström utgår med något undantag från versionerna på cd-skivornas förstagångsutgivning.

I uppläggningsen av analyserna utgår Biström från en modell formulerad av medieforskaren Laura Ahonen som urskiljer tre stadier i skapandet av den offentliga bilden av artisten. Den presenterade bilden är den som artisten själv förmedlar,

den medierade framträder genom de professionella uttolkarna, och dessa två sammansmälter slutligen i publikens uppfattning. Med sitt val av material är det alltså de två första processerna Biström uppehåller sig vid. Hon gör en viktig modifiering av modellen som hänför tryckt intervjumaterial till den presenterade bilden, alltså ett stadium som artisten enligt Ahonen själv kontrollerar. Biström betraktar även detta material som medierat eftersom det genomgått en journalistisk bearbetning genom tolkning och redigering (72 f.). Justeringen ger en klargörande upplysning om hur Biström ser på pressmaterialet i dess helhet.

Syftet med textanalysen är att "visa på centrala och återkommande tendenser i hur föreställningar om Eva Dahlgren och om autenticitet skapas och förhandlas [...]" (22). Analysen fokuserar vidare på frågan om vem som talar till vem i rocktextens klassiska relation mellan textens jag och mottagarens du. Som särskilt intressant ur avhandlingens konstruktivistiska perspektiv framstår frågan om hur texternas jag förhåller sig till "Eva Dahlgren" (12).

Pressmaterialet öppnar för möjligheten att granska idealbildningar och konventioner kring rockmusiken och dess utövare. Ett begrepp som Biström menar är grundläggande i sammanhanget är autenticitet. Det inbegriper både texter och gestalter och fungerar ofta särskiljande i bedömningen av artisterna och deras produktion. Begreppet har varit aktuellt i forskningen kring text och skapande sedan ett par decennier och är teoretiskt styrande för avhandlingens diskussion om den föränderliga konstnärsidentiteten. Här blir kön en faktor som utreds i relation till den traderade uppfattningen om mannen som bärare av de egenskaper som formar konstnären och det skapande geniet.

Den breda ingången ger goda möjligheter att förstå interaktionen mellan givare och mottagare i ett snabbt föränderligt medielandskap. Teoretiskt utgår avhandlingen från forskning inom *cultural studies*, vilket framstår som fruktbart i en studie av gränsöverskridande konstnärliga uttryck. Likaså leder den gränsöverskridande ambitionen till nya

resultat genom integreringen av musikvetenskapliga och litteratursociologiska analyser. Anna Biström är väl förtrogen med forskningen på området och hennes studie är ett bidrag till ett fält som äger hög relevans i samtidens text- och musikvärld. Föremålet för avhandlingen är välvalt: Eva Dahlgren (f. 1960) har sedan skivdebuten 1978 trätt fram i olika musikaliska och textuella genrer, slagit igenom stort, varit starkt mediebevaktad, och utnyttjat en rad kanaler för sina framträdanden. Hennes framgångsrika karriär lämpar sig för att ge en bild av den moderna musikartistens position och rörelse i det kulturella fältet. Tidigare har endast en mer omfattande studie om Eva Dahlgren publicerats, Hillevi Ganetz doktorsavhandling *Hennes röster. Rocktexter av Turid Lundqvist, Eva Dahlgren och Kajsa Grytt* (1997). Även denna är textcentrerad men till skillnad från Biström anlägger den komparativa perspektiv och avstår från att beakta kringliggande material och artistgestalten. Ett viktigt resultat av Biströms avhandling är därför att den tillför ny kunskap om konstnärsrollens betydelse i Eva Dahlgrens rocktexter. Hon placeras in i en tradition och en kulturell omgivning. Perspektivet vidgas.

Efter presentationen av material, metod, teoretiska nyckelbegrepp och publikens roll granskas i kapitel tre pressmaterialet utifrån avhandlingens teoretiska antaganden om autenticitet. I kapitel fyra fastställs rocktexten som en litterär genre och dess position inom forskningen genomlysas. Analysen av Eva Dahlgrens texter är förlagd till kapitel fem där texttolkningen kompletteras med en analys av framförandet på skivorna genom en transkriberingsmetod hämtad från samtalsforskning. Slutsatserna sammanfattas i kapitel sex som även skisserar möjliga framtida forskningsuppgifter inom fältet.

Det framstår som rimligt att tidsmässigt avgränsa materialet till Eva Dahlgrens texter och den aktuella journalistiken från skivdebuten 1980 fram till år 2000 – artistens storhetstid och tiden då den offentliga bilden formeras. Motiveringen till att syssla med skriftligt material – Eva Dahlgrens texter och pressmaterialet – är övertygande, även om den är formulerad en smula olyckligt som ett cirkelresonemang: "Att jag främst intresserar mig för det skriftliga görandet av 'Eva Dahlgren' är en grundläggande motivering till att jag valt att undersöka skriftligt material" (12). Ett kortare avsnitt diskuterar sångspråk. Biström utelämnar det engelska materialet med hänvisning till att den uteblivna

framgången utanför Sverige gör det mindre relevant. Språkfrågan kan dock lyftas till en kultursociologisk nivå – den säger ju också något om Dahlgren-bilden och hennes nationella orientering. Vad är det som gör att hon slår i Sverige men inte utomlands? En utblick mot internationellt framgångsrika artister som ABBA och Robyn skulle kunna bidra med intressanta reflexioner kring nationella och transnationella flödesmönster med avseende på kulturdistribution.

Begreppen autenticitet, görande och *author/authorship* är grundläggande i Biströms analyser. När det gäller *autenticitet* hävdar hon dels att den allvarligt syftande ambitionen att vara autentisk ingår i själva definitionen av begreppet rock (126), dels att såväl de rock- som medietexter som analyseras är medskapare i den process där föreställningarna om det autentiska blir till (45). Autenticitet betecknar i avhandlingen inget essentiellt givet utan tvärtom något skapat och föränderligt, och i likhet med flera forskare anser Biström att begreppet inte spelat ut sin roll utan fortfarande är teoretiskt produktivt. Hon opererar fruktbart med Johan Fornäs distinktioner mellan social, subjektiv och meta-autenticitet (50 f.). Den sociala handlar om att skapa gruppidentitet. Den subjektiva berör jagets framtoning. Meta-autenticiteten handlar om att artisten ställer sig på distans till och visar medvetenhet om att äkthet och autenticitet också är en konstruktion. För Biströms analys är det främst det subjektiva och det meta-autentiska som är relevant. För avhandlingens vidkommande är det viktigt att framhålla autenticitetsbegreppets starka fäste i det manliga, vita subjektet, vilket får konsekvenser för den kvinnliga artistens position. Dels måste hon kämpa mot objektifieringen, dels mot stereotypa föreställningar om kvinnors rockmusik som en andraklassgenre (45 f.).

Begreppet *görande* pekar på att Biström avstår från att diskutera frågan om huruvida det finns något mått av kärna eller essens i jaget som gör oss till dem vi är. Förhållningssättet är produktivt i en analys av hur en offentlig bild av den skapande och synliga konstnären etableras. Att "göra" äkthet implicerar aktivt handlande från avsändaren eller mottagaren. Men görandet kan också uppstå genom mer eller mindre omedvetna skeenden hos artisten, publiken, kritikerna och medierna. Det framgår inte klart hur Biström ser på skillnaderna mellan dessa rörelser av medveten "strategi" och omedvetna eller godtyckliga processer. Frågan gör sig på-

mind i Biströms intressanta diskussion om individens behov av autenticitet i det senmoderna samhälle som utmanat föreställningen om något eget och äkta i människans konstitution. Övertygelsen om något unikt hos individen tycks leva kvar hos musiklyssnarna och manifesteras sig i deras förhållningssätt till artisten (62 f.). Vilken grad av medveten reflexion finns i denna önskan om att finna ett eget, autentiskt jag?

Author/authorship inbegriper en bredare förståelse av den konstnärliga processen. Det kan syfta på upphovspersonen till ett verk eller på den som framför ett verk på scen eller i en inspelning. I avhandlingen används det för att synliggöra hur idén om den kreativa processen formuleras i det aktuella materialet. Det kan till exempel bidra till att belysa konstruktionen av genimyten. Biström påpekar att speciella villkor gäller för populärmusiken vad beträffar *authorship* och den skapande processen. Musiken har ofta flera upphovspersoner och medskapare, vilket menar hon inte gäller på samma sätt inom litteraturen. Men även det litterära skapandet är en kollektiv process, vilket har uppmärksammats i litteratursociologisk och editionsfilologisk forskning (ett exempel är Petra Söderlunds *Selma Lagerlöf & Co*, 2010). Författare tar ofta hjälp av anhöriga, redaktörer, lektörer och utgivare som bidrar till utformningen av det slutgiltiga, publicerade verket.

Endast på några få ställen använder Biström begreppet *själframställning*. Det har teoretiserats i stor omfattning under senare år, till exempel i antologin *Selvskreven. Om litterer selvfremstilling* (2006), i Arne Melbergs *Självskrivet. Om litterär självframställning* (2008) och i Ingrid Elams *Jag: en fiktion* (2012). Biström refererar till Cristine Sarrimos *Jagets scen. Självframställning i olika medier* (2012), men jag saknar en bredare referensyta i förhållande till aktuell forskning. Det handlar om de intrikata relationerna mellan olika nivåer i autenticitetsframställningen, presentationen av jaget samt fikionaliseringen. En sådan fördjupning hade berikat både analysen av Dahlgrens rocktexter och av intervjuartiklarna i pressmaterialet. Här framträder olika skikt: presstexter som återger direkta citat från Dahlgren; texter som filtrerats genom journalisten; Dahlgrens självframställning i rocktexternas framförande. En utförligare forskningsdialog hade vidare kunnat stärka tillämpningen av Fornäs subjektiva autenticitet.

Biström slår fast att performativitetsteorin inte lämpar sig för hennes analys eftersom den avvi-

sar föreställningen om en essens i jaget, en stabil och unik kärna hos subjektet. Hon konstaterar att Dahlgrens texter starkt hävdar ”det äkta jaget, eller lämnar åtminstone öppet för möjligheten till ett sådant äkta jag” (61). Jag kan emellertid inte se varför detta skulle hindra Biström att i den teoretiska definitionen av ”görande” ansluta till ett performativt tänkande. Performativa handlingar görs ju omedvetet och i samklang med övertygelsen om existensen av en essens. Det är ju just ”görandet” av denna föreställning om ett autentiskt jag hos Dahlgren som Biström är intresserad av att frilägga. Hon skriver: ”I avhandlingen intresserar jag mig inte för att spåra det kreativa ursprunget utan för hur *föreställningar* om *authorship*, skapande och konstnärskap skapas i Dahlgrens rocktexter och i avhandlingens pressmaterial” (53). Slutsatserna tycks halta därför att Biström inte upprättar en distinktion mellan empirin och tolkningen av empirin.

Kapitel tre behandlar pressens rockjournalistik. I artiklarna växer bilden fram av Eva Dahlgren som en naturgiven begåvning med kritisk distans till branschens kommersiella maskineri och som så småningom intar en mer mogen och lekfull hållning till kändisskapet. Hennes rötter finns i den klassiska rockmusiken hos Beatles och David Bowie och utvecklingen går mot en alltmer konstnärlig prägel. I artiklarna formas Dahlgrens alltmer mot en subjektiv autenticitet som lyfter fram hennes personliga och existentiella utveckling. Allt detta är element som stärker tesen om att Dahlgren i rockjournalistiken görs autentisk och trovärdig. Biströms analys och hantering av materialet ger en övertygande belysning av denna process. Hon förhåller sig kritisk till teorins distinktion mellan social och subjektiv autenticitet som tenderar att skymma de politiska dimensionerna i det personliga uttrycket, och antyder att detta särskilt drabbar kvinnliga artister, vars texter om det privata eller personliga ofta tolkas som helt opolitiska (119 f.).

Det saknas en kritisk diskussion kring pressmaterialets konstitution, och de avgränsningar Biström valt att göra begränsar möjligheterna till bredare orsaksförklaringar. Till största delen är materialet hämtat ur dagspressen, men också ur tidskrifter av skilda slag. Läsekretsen blir därmed större och materialet kan betraktas som representativt ”för de uppfattningar om [Eva Dahlgren] som fått en bredare spridning” (70). I detta material skapas hon också som allvarligt syftande konstnär, vilket gör att det lämpar sig för avhandlingens syften. Av

samma skäl utesluts material ur nöjes- och skvallerpresen.

Denna genre har emellertid haft stor betydelse för den offentliga bilden av Eva Dahlgren. Att utesluta materialet betyder att en del av bilden faller bort. Biström kommenterar till exempel den mediala uppmärksamheten då Dahlgren kom ut som lesbisk, och slår fast att inga artiklar i det material som är aktuellt för avhandlingen publicerades i anslutning till det tillfället. Hon konstaterar att det beror på ”att en stor del av de artiklar som skapade fenomenet ’Eva och Eftva’ är publicerade i nöjes- och skvallerpresen, snarare än i de dagstidningar och tidskrifter med mera seriöst anspråk vars artiklar har katalogiserats, och som därmed ingår i mitt material (not 59, 84 f.)”. Här gör hon själv en distinktion mellan seriöst och oseriöst. Den är visserligen fullt rimlig men den reducerar undersökningen till en avgränsad del av den skapandeprocess som studien vill belysa. I allra högsta grad är ju skvallersjournalistiken med om att ”göra” Eva Dahlgren. Att lämna den därhän försvagar den litteratur- och kultursociologiska ansatsen. Det är heller inte ointressant att reflektera över varför den ”seriösa” pressen är återhållsam med att kommentera denna avgörande händelse i artistens liv. Händelsen är inte heller helt frånvarande i avhandlingens pressmaterial. Biström utreder hur Eva Dahlgrens sexuella läggning föranlett diskussioner i den ”seriösa” journalistiken om autenticitet och om vikten av att ”komma ut” (47–49) – sådant som ”skvallerpresen” älskar att skriva om men från andra synvinklar.

Vidare visar Biström att även rockjournalistiken uppehåller sig vid förment triviala ting som till exempel Eva Dahlgrens frisyr. Analysen berör framtoningen i musik och bild: det fejkade, blekta håret kontrasteras mot den blekta blondinens ”äkta” hjärta vilket förstärker autenticitetsimagan (90). Det är en betydelsefull del av analysen, liksom den om sex och rock. Skvallermaterialet och avhandlingens pressmaterial hade intressant kunnat spegla varandra. Det skymtar fram när Biström skriver att Eva Dahlgrens explicita avståndstagande från kändisskapet kan ”förknippas med autenticitetsretoriken” (85). Det vore också värdefullt att veta om skvallers- och nöjestexterna överhuvudtaget relaterar till Dahlgrens musik och artistskap.

Det saknas helt enkelt en utredning och värdering av olika skikt i materialkategorierna och av artiklarnas/tidningarnas status i fältet. Deras position måste rimligtvis ha inflytande på vilken effekt omdömena får i ”görandet” av Eva Dahlgren. Posi-

tionerna rör också frågor om journalistens roll; om vilka frågor som ställs, om skribentens attityd och så vidare. Biström understryker att pressmaterialet är medierat och filterat genom tolkning och förhållningssätt, men det följs inte upp. Inte heller utreds vilken betydelse de negativa recensionerna har för görandet av Dahlgren. När hennes rocktexter kommer ut i bokform förkastar recensenter som Malena Rydell och Ulf Olsson hennes poetiska talang. Det framgår inte vilken påverkan – om någon – deras omdömen har på helhetsbilden. En besläktad fråga rör könsfördelningen. Cirka 65 procent av artiklarna är skrivna av män, vilket är anmärkningsvärt med tanke på att det handlar om en artist med en till största delen kvinnlig publik. Det säger något om kritikfältet i den aktuella perioden.

Det är vidare en brist att Biström avstår från att analysera bildmaterialet i rockjournalistiken. Bild och text är ofta korresponderande och viktiga för ”görandet”. Ett exempel är Steffo Törnquists intervjuartikel i *Månadsjournalen* 1992:8. Enligt Biströms analys presenterar den en motstridig artist: å ena sidan konstnärlig, djup och ambitiös, medveten om världens sociala orättvisor; å andra sidan fåfång med intresse för dyra sportbilar (93). Bilderna i artikeln bidrar i hög grad till ”görandet”, men Biström lämnar dem okommenterade. På samma sätt som hon övertygande hävdar att rösten i rocktexterna är nödvändig att föra in i analysen kan man hävda att bild och text bildar en helhet som måste vägas in i granskningen av det journalistiska materialet.

Kapitel fem analyserar görandet av ”Eva Dahlgren” i tio rocktexter utifrån begreppen autenticitet och *authorship* samt med avseende på de speciella premisserna för Dahlgren som kvinna i ett mansdominerat fält. I texternas tilltal urskiljer Biström tre attityder som kopplas samman med de autenticitetsdistinktioner avhandlingen opererar med. Det intima tilltalet signalerar subjektiv eller emotionell autenticitet; avstånd/uppror knyts till social autenticitet och det parodiska tilltalet till meta-autenticitet. Analyserna av ”Ängeln i rummet” (166–178), ”Lev så” (187–194) och ”Lai lai” (199–207) är viktiga forskningsbidrag som vidgar horisonten kring rocktexten som genre och lyrik. Biström utviner ny kunskap i utredningen av vad som framstår som ett centralt tema i Dahlgrens texter, nämligen skildringen av den skapande konstnären och den kreativa processen. Ibland är temat romantiskt influerat, ibland grundat i de särskilda villkor som gäller för den kvinnliga konstnären. Dahlgren place-

ras in i en poetisk tradition och ett intertextuellt sammanhang. Det stärker Biströms tes om att autenticitetssträvan är en bärande beståndsdel i bilden av artisten. Texterna ”gör” äkthet på ett sätt som inkluderar lyssnaren och pekar mot ett större sammanhang och en tradition som förknippas med sanningsträvan och uppriktighet.

I analysen av ”Ängeln i rummet” tolkar Biström relationen mellan jaget och duet som den mellan älskande, eller mellan jaget/artisten och en lyssnare (174 f.). Men kan inte duet också vara en annan dimension av jaget – den skrivande som talar till sitt jag? Den ”lyssnare”/duet som Biström urskiljer skulle också kunna vara poetens tilltal till sig själv, en uppmaning om att lita till den egna skaparkraften. En sådan tolkning förstärker den artistiska autenticiteten. Överhuvudtaget hade den litteraturvetenskapliga utforskningen av rolldikten kunnat vara till hjälp i analysen av diktens tilltal och relationen mellan jaget och duet.

Avsnittet om ”Lai lai” är en fin analys som hävdar att texten inte bara handlar om en tillbakablick på den unga flickan som sjöng om kärleken, alltså ett tidigare jag, utan att det också är ”personifikationer av det skapande jaget eller den skapande förmågan hos jaget” (205). Biström skriver att Dahlgren anammar en ”manligt kodad geniroll” samtidigt som hon låter den skapande förmågan vara ”beroende av kvinnliga gestalter” (205). Men kan det inte betyda att hon helt enkelt *gör om* genirollen, gör den till sin och kvinnornas, erövrar den, övertar tolkningsföreträdet?

Rocktexten är som Anna Biström konstaterar ett underutforskat område. Med sin doktorsavhandling har hon bidragit med kunskap om en genre som är sammantvinnad med musiken och vars form och tilltal är värda att studera i åtskillig rocklyrik. För sjuttiofem år sedan fick skolbarnen traggla psalmverser. Idag memorerar de en imponerande mängd rocktexter alldeles frivilligt. Det påverkar den litterära, språkliga och musikaliska medvetenheten och därför är rocktexten en av våra viktigaste moderna litterära gener.

I Anna Biströms doktorsavhandling har jag efterlyst en större medvetenhet om pressmaterialet med avseende på avsändare, röst och gränsdragningar mot andra typer av journalistiskt material. Teoretiskt saknas en tätare anknytning till den litteraturvetenskapliga forskningen om självframställning, subjektivering och den litterära skapandeprocessen. Men avhandlingen har tillfört intressanta di-

mensioner till förståelsen av hur äkthet ”görs” i en modern artistkarriär, vilka kommer att vara viktiga för framtida studier av rocklyrik, medial lansering och den mångbottnade relationen mellan text och röst. Den tematiska och kontextuella analysen öppnar för nya synvinklar med sin ambition att ge en bredare belysning av artisten medialt, textuellt och performativt. Det står klart att autenticitet är ett bärande element i rocktexterna och anses vara ett viktigt inslag i artistens identitet. Den stärks genom framförandet och har varit avgörande för det mediala och publika genomslaget.

Jämfört med tidigare forskning vidgas perspektivet genom beaktandet av både artistens egen självframställning och den bild som förmedlas av de professionella uttolkarna. Med textanalyserna mot fonden av autenticitetsbegreppet fördjupar Biström kännedomen om grundläggande beståndsdelar i den process som skapar artisten Eva Dahlgren.

Anna Williams

Magnus Bremmer, *Konsten att tämja en bild. Fotografiet och läsarens uppmärksamhet i 1800-talets Sverige* (Mediehistoriskt arkiv, 29). Mediehistoria, Lunds universitet. Lund 2015.

Det är år 1914, vid tiden för första världskrigets utbrott. Huvudpersonen, en avfällig jesuitpräst, har drivit i land på St. Helena i sällskap med tre apor som han rest med från Kongo på en dressin ombyggd till vattenfarkost. De tillbringar en tid i en övergiven gård som visar sig vara Napoleons sista bostad. Där hittar prästen ett kuvert som innehåller tre oinfattade daugerrottypiplåtar. En av plåtarna föreställer den döde Napoleon i sin kista:

[L]ängst nere vid hans fötter fanns en besynnerlig kontrast, ett till en början osynligt föremål; som för att markera dess banalitet och flyktighet hade ett litet skikt av mögel lagt sig just där. Jag skrapade bort det, och det var inget tvivel om vad jag såg. Det var en halsduk slängd eller tappad framför kistan, en alldeles vanlig smårutig scarf. Hur hade den kunnat få ligga kvar där, och varför hade den inte retuscherats bort? Var konstnären road av mötet mellan det banala och det sublimala? I så fall var han före sin tid. Daguerrotypin måste ha gjorts när kroppen hämtades hem från Sankta Helena, det var 1840, jag kom ihåg årtalet nu. [---] Men ju längre jag betraktade bilden desto mer blev jag